

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Hradci Králové rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jana Rutsche a soudkyň JUDr. Ivony Šubrtové a Mgr. Heleny Konečné v právní věci

žalobkyně: J. D.
zastoupena JUDr. Ing. Davidem Zdeňkem, advokátem
se sídlem Hradební 856/10, 500 03 Hradec Králové

proti
žalovanému: Česká republika – Policie České republiky, ředitel Krajského ředitelství
policie Královéhradeckého kraje
Ulrichovo nám. 810, 501 01 Hradec Králové

v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 10. června 2020, č. j. KRPH-54086-50/ČJ-2019-0500KR,

takto:

- I. Žaloba se zamítá.
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Předmět řízení

1. Rozhodnutím náměstka ředitele Krajského ředitelství policie Královéhradeckého kraje pro ekonomiku ve věcech služebního poměru (dále jen „správní orgán prvního stupně“) ze dne 3. 3. 2020, č. j. KRPH-54086-34/ČJ-2019-500VO, bylo v souladu s § 106 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění

pozdějších předpisů (dále jen „zákon o služebním poměru“), a podle § 179 téhož zákona zastaveno řízení ve věci žádosti žalobkyně o náhradu za ztížení společenského uplatnění ve výši 1 143 934 Kč, neboť se jednalo o žádost zjevně nepřípustnou. Stejným rozhodnutím bylo podle § 179 zákona o služebním poměru zastaveno řízení ve věci žádosti žalobkyně o majetkovou újmu ve výši 96 155 Kč a o nemajetkovou újmu ve výši 1 856 066 Kč, neboť žalobkyně vzala svou žádost zpět.

2. Toto rozhodnutí správního orgánu prvního stupně bylo rozhodnutím žalovaného ze dne 10. 6. 2020, č. j. KRPJH-54086-50/ČJ-2019-0500KR (dále též „napadené rozhodnutí“), potvrzeno a odvolání žalobkyně zamítnuto.
3. Žalobkyně se žalobou podanou v zákonem stanovené lhůtě domáhá přezkoumání a zrušení rozhodnutí žalovaného, jakož i rozhodnutí správního orgánu prvního stupně.

II. Žalobní argumentace

4. Žalobkyně uvádí, že jí jednáním příslušníka Policie České republiky byla způsobena citelná imateriální újma, kterou žalovaný nerozporuje, ale nehodlá ji odčinit v rozsahu dle zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „občanský zákoník“).
5. Domnívá se, že při usmrcení osoby blízké je škůdce povinen odčinit duševní útrapy, které způsobil. Svůj názor opírá o § 2959 občanského zákoníku, dle něhož peněžitá náhrada duševních útrap náleží manželu i dítěti nebo jiné osobě blízké a má plně vyvažovat jejich utrpení. Podle žalobkyně by její nárok měl být posuzován podle uvedeného ustanovení občanského zákoníku, nikoliv podle § 106 zákona o služebním poměru.
6. Žalobkyně namítá, že zákon o služebním poměru v § 106 charakterizuje nárok pozůstalých nikoliv komplexně, nýbrž šablonovitě, aniž by reflektoval individuální charakter vztahů mezi usmrceným a jeho příbuznými, případně jiné okolnosti, což zásadně neumožňuje (na rozdíl od občanskoprávní úpravy) plné vyvážení utrpení, a dále ve vztahu k pozůstalým omezuje náhradu jednorázového odškodnění pouze na okruh osob zde vymezených.
7. Podle žalobkyně právní názor a napadené rozhodnutí žalovaného dává průchod stavu, kdy příbuzní osob usmrcených při dopravní nehodě policejního vozu nemají právo na odčinění duševních útrap, zatímco příbuzní osob usmrcených při dopravní nehodě tzv. civilního vozidla ano. Fakticky tak absurdně dochází k dělení poškozených do dvou kategorií, přičemž jedni odčinění požadovat mohou, druzí nikoliv. Tento model pak znamená odepření přístupu k právu na rovnost občanů před zákonem a nemůže požívat právní ochrany.
8. Žalobkyně uvedla, že se žalobou vedenou u Okresního soudu v Hradci Králové domáhala po České republice – Krajském ředitelství policie Královéhradeckého kraje náhrady nemajetkové újmy za ztížení společenského uplatnění ve výši 571 967 Kč spolu se zákonným úrokem z prodlení z této částky od 7. 11. 2016 do zaplacení. Usnesením Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 6. 9. 2019, č. j. 18 C 88/2019-107, potvrzeným usnesením Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 26. 11. 2019, č. j. 19 Co 418/2019-148, bylo toto řízení zastaveno s tím, že po právní moci usnesení bude věc postoupena Policii České republiky – Krajskému ředitelství policie Královéhradeckého kraje. Poukázala na skutečnost, že i Krajský soud v Hradci Králové v citovaném usnesení uvedl, že správní orgány při posuzování důvodnosti žalobou uplatněných nároků nemohou

vystačit s jednoduchou úvahou, že nárok žalobkyně je neopodstatněný, protože jej zákon o služebním poměru neupravuje. Přesně toto ale správní orgány obou stupňů dle jejího názoru učinily.

9. Dále žalobkyně připomíná, že k úmrtí jejího otce došlo dne 29. 12. 2014. S definitivním stanoviskem žalovaného, že její útrapy nemají být odškodněny, přitom byla konfrontována až 11. 6. 2020. Žalovaný byl podle žalobkyně povinen rozhodnout o její žádosti do 30 dnů, nejpozději do 60 dnů. V nerespektování zákonné lhůty žalobkyně shledává vadný úřední postup.
10. Žalobkyně také namítá, že je zákonnou povinností provozovatelů motorových vozidel mít pro případ způsobení škody provozem na pozemních komunikacích svá vozidla řádně pojištěna tzv. povinným ručením. V této souvislosti poukazuje na rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie ve věci C-22/12, dle kterého povinné ručení zahrnuje i individuální imateriální újmu pozůstalých. Žalobkyně tedy předpokládá, že případné plnění jí uplatňovaného titulu by vynakládala pojišťovna.
11. Žalobkyně uvádí, že napadeným rozhodnutím bylo rozhodováno i o nároku, který nevznesla. Jediným jejím uplatňovaným nárokem byl nárok na náhradu nemajetkové újmy vzniklé v důsledku úmrtí osoby blízké dle § 2956 a násl. (zejména § 2959) občanského zákoníku, který jí nebyl přiznán v trestním řízení ani v občanskoprávním řízení. Nárok na náhradu za ztížení společenského uplatnění žalobkyně neuplatňovala. Svůj nárok žalobkyně vyčíslila na základě posudku, který si nechala vypracovat soudním znalcem. Domnívá se proto, že její nárok je důvodný, stejně tak požadavek na refundaci nákladů vynaložených na zpracování znaleckého posudku.
12. Závěrem žalobkyně navrhla, aby soud zrušil napadené rozhodnutí a jemu předcházející prvoinstanční rozhodnutí.

III. Vyjádření žalovaného k žalobě

13. Žalovaný ve svém vyjádření především odkázal na odůvodnění napadeného rozhodnutí, kde je obsaženo jeho stanovisko k věci. Dále nesouhlasí s tvrzením žalobkyně, že zákon o služebním poměru charakterizuje nárok pozůstalých šablonovitě, nikoliv komplexně. Uvádí, že podle § 106 zákona o služebním poměru mají pozůstalí nárok na: a) náhradu účelně vynaložených nákladů spojených s léčením, b) náhradu přiměřených nákladů spojených s pohřbem, c) náhradu nákladů na výživu pozůstalých, d) jednorázové odškodnění pozůstalých, e) náhradu věcné škody.
14. Jednorázové odškodnění pozůstalých přitom plní funkci odškodnění za duševní útrapy, hmotněprávní podmínky pro přiznání odškodnění jsou stanoveny v § 109 zákona o služebním poměru. Výše jednorázového odškodnění je stanovena pevnou částkou, která aktuálně činí 400 000 Kč u pozůstalého manžela a nezaopatřeného dítěte a 240 000 Kč u rodiče, který žil s příslušníkem ve společné domácnosti (v době úmrtí nrap. D. byly částky nižší – 200 000 Kč, resp. 100 000 Kč).
15. Občanský zákoník umožňuje odškodnit pozůstalé při usmrcení: a) náhradou za duševní útrapy (§ 2959), b) náhradou nákladů spojených s pohřbem (§ 2961), c) náhradou na výživu osobám, kterým zemřelý ke dni smrti poskytoval nebo byl povinen poskytovat výživu. Žalovaný uvedl, že občanský zákoník má hmotněprávní podmínky pro přiznání odškodnění imateriální újmy širší, avšak také neomezené – náhrada se poskytne manžel, dítěti nebo jiné osobě blízké, konkrétní částka není stanovena, dle aktuální

judikatury se při odškodnění psychické újmy vychází ze základní částky 500 000 Kč, která se v každém jednotlivém případě zvyšuje nebo snižuje s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem, když za maximální hranici je zpravidla považována částka odpovídající dvojnásobku základní částky.

16. Podle žalovaného jak zákon o služebním poměru, tak občanský zákoník tedy uceleně upravují odškodnění pozůstalých po zemřelém. Odkázal na rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 1161/2014 a na usnesení Ústavního soudu ve věci sp. zn. III. ÚS 353/16, kterými správní orgány argumentují ve svých rozhodnutích.
17. Zákon o služebním poměru bere v úvahu i odškodnění nemateriální újmy pozůstalých v případě úmrtí příslušníka následkem služebního úrazu – jednorázovým odškodněním dle § 106 písm. d). Zákon o služebním poměru pak stanoví podmínky pro přiznání jednorázového odškodnění, které žalobkyně splnila. Z tohoto důvodu obdržela částku 250 277 Kč, což je maximální částka, kterou bylo možné přiznat podle právní úpravy platné do 31. 12. 2017. Pokud by žalovaný žalobkyni přiznal odškodnění nemateriální újmy podle její žádosti, rozhodoval by dvakrát v téže věci.
18. Žalovaný dále připomíná, že žalobkyně byla ze strany žalovaného odškodněna podle zákona o služebním poměru v plné výši. Byla po dopravní nehodě (dne 29. 12. 2014) ihned kontaktována a s ohledem na předpokládanou dlouhou dobu trestního řízení, ve kterém soudy rozhodovaly o vině policisty, který služební vozidlo řídil, byly žalobkyni nároky přiznány a vypláceny zálohově (ve výši 80%) – rozhodnutí služebního funkcionáře byla vydána dne 25. 2. 2015 (záloha na jednorázové odškodnění) a dne 30. 4. 2015 (záloha na náhradu výživy pozůstalých). Po pravomocném ukončení trestního řízení v dubnu 2019 byly čineny další úkony v řízení ve věcech služebního poměru a žalobkyni byly dopláceny nároky do výše 100 %.
19. Pro úplnost žalovaný uvádí přehled plnění, která byla v souvislosti se smrtelným služebním úrazem policisty žalobkyni poskytnuta: a) jednorázové odškodnění pozůstalých ve výši 250 277 Kč, b) náhrada nákladů na výživu pozůstalých ke dni 31. 7. 2020 ve výši 429 879 Kč, c) náhrada přiměřených nákladů spojených s pohřbem ve výši 29 500 Kč, d) úmrtné ve výši 112 545 Kč. **Celkem** byla žalobkyni vyplacena **částka 821 924 Kč**. K tomu žalobkyně obdržela podíl ze sbírky pro pozůstalé ve výši 250 000 Kč. Pokud jde o náhradu nákladů na výživu pozůstalých, ta je vyplácena ve výši 9 630 Kč měsíčně a je předpoklad, že do 9. 2. 2023 bude žalobkyni vyplaceno dalších 288 900 Kč.
20. K námitce žalobkyně, že plnění mělo být poskytnuto z povinného ručení provozovatele vozidla, pak žalovaný uvedl, že informoval jejího právního zástupce o možnosti uplatnit nároky přímo u České podnikatelské pojišťovny, a. s. s uvedením údajů o pojistné smlouvě (s vědomím, že ČPP odškodnila družku druhého zemřelého policisty při dopravní nehodě). Žalobkyně se však na pojišťovnu neobrátila a trvala na projednání sporu v občanskoprávním řízení u okresního soudu.
21. K námitce, že nárok na náhradu za ztížení společenského uplatnění nebyl žalobkyní uplatňován, žalovaný uvádí, že žalobkyně žádala odškodnění podle znaleckého posudku doc. MUDr. J. H., CSc., který nemajetkovou újmu vyhodnotil jako náhradu za ztížení společenského uplatnění. Z tohoto důvodu žalovaný žádost žalobkyně posuzoval jako žádost o náhradu za ztížení společenského uplatnění.
22. Závěrem žalovaný navrhl, aby soud žalobu zamítl jako nedůvodnou.

IV. Skutkové a právní závěry krajského soudu

23. Krajský soud přezkoumal napadené rozhodnutí podle části třetí, hlavy první a druhé, dílu prvního zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), v mezích žalobních bodů, kterými je vázán, přičemž vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu (§ 75 odst. 1, 2 s. ř. s.). O věci samé rozhodl soud bez jednání, neboť účastníci řízení s tím souhlasili (§ 51 odst. 1 s. ř. s.), přičemž dospěl k následujícím skutkovým a právním závěrům.

A. Skutkový stav věci

24. Z obsahu spisového materiálu předloženého žalovaným správním orgánem vyplynuly následující, pro rozhodnutí ve věci samé, podstatné skutečnosti:

25. Žalobkyně dne 7. 10. 2016 podala k Policii České republiky, Krajskému ředitelství policie Královéhradeckého kraje žádost o přiznání nároku na náhradu nemajetkové újmy ve výši 3 000 000 Kč a nároku na náhradu majetkové újmy ve výši 96 155 Kč.

26. Žalobkyně v žádosti uvedla, že její nárok na náhradu újmy způsobené příslušníkem Policie České republiky se opírá o skutečnost, že dne 29. 12. 2014 v době kolem 8:00 h. došlo na silnici č. I/38 v km 10,392 v katastru obce Doksy, část obce Obora, k dopravní nehodě - srážce služebního vozidla zn. VW Transporter, RZ, řízeného nadstrážmistrem J. U., s protijedoucí nákladní soupravou zn. MAN, RZ (mezinárodní poznávací značky D) s přívěsem RZ (D). Následkem dopravní nehody manžel žalobkyně nrap. J. D. utrpěl těžká poranění, kterým na místě podlehl.

27. Žalobkyně ve své žádosti dále uvedla, že příčinou dopravní nehody byla nesprávná technika jízdy a rychlost nepřiměřená schopnostem řidiče J. U., stavu vozidla a nepříznivým povětrnostním podmínkám. Krajským státním zastupitelstvím byla proto po provedeném šetření vedeném Generální inspekcí bezpečnostních sborů (sp. zn. GI-TC-634-54/2014) na obviněného nstržm. J. U. pod č. j. 2KZV 13/2015-61 podána obžaloba pro přečin usmrcení z nedbalosti podle ust. § 143 odst. 1 a 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, a věc byla řešena Okresním soudem v České Lípě pod sp. zn. 33 T 90/2016.

28. Žalobkyně uvedla, že žila s manželem nrap. J. D. 30 let společného života. Oba manželé trávili ve spokojeném svazku veškerý volný čas, protože mimo práci žil manžel jen pro rodinu. Oba společně vychovali dvě děti a věnovali se jim. J. D. byl pro všechny hlavou rodiny, velkým ochráncem a jistota, jak citová, tak i materiální. Společně se oba manželé starali také o své rodiče, tatínka pana D. a oba rodiče žalobkyně. Pečovali o zahradu a dům v Černilově a pomáhali i tatínkovi pana D. s úklidem domácnosti, s vařením i se zahradou a domem. Šetřili si a plánovali každý rok dovolenou, kterou manžel zařídil. Veškerá starost o auto a všechny povinnosti s tím spojené byly také na jeho bedrech, vařil, což byla pro žalobkyni velmi vítaná pomoc a ona mezitím mohla vykonávat jiné práce, aby bylo možné trávit co nejvíce času společnými aktivitami a odpočinkem. Mezi společné plány do budoucna patřilo, že si do důchodu postaví domek v Černilově a spolu tam prožijí stáří. Povinnosti administrativního charakteru, jako např. veškeré zařizování úředních věcí, byly také záležitostí manžela, jejichž obstarávání teprve nyní, s odstupem času žalobkyně docení, neboť do současné doby jsou pro ni tyto povinnosti mimořádně stresující, žadatelka se mimo rutinu dosavadního života a bez dosavadní

životní opory cítí bezradná, každý nezdár ji stresuje nebo rozpláče a nemá ve svém blízkém okolí nikoho, s kým se poradit. Svoji perspektivu jak po psychické tak po materiální stránce proto žalobkyně do budoucna vnímá velice pesimisticky a beznadějně. Nečekaný odchod manžela žalobkyni velmi citelně zasáhl. Po jeho smrti byla nucena vyhledat lékařskou pomoc, v návaznosti na to jí byly předepsány utišující léky, a spolu s tím také psychologickou pomoc. S využitím nevyčerpané dovolené z předcházejícího období se žalobkyně (i po poradě s odborníky) rozhodla nesetrvávat v pracovní neschopnosti a raději trávila čas v zaměstnání, protože doma na ni situace doléhala ještě depresivněji. Náhlé úmrtí J. D. znamená pro žalobkyni ztrátu milujícího, hodného, tolerantního a šikovného manžela, životního přítele a oporu. Je proto přirozené, že po takové ztrátě vnímá žalobkyně všechny skutečnosti, které jsou v běžném nenarušeném životě snadno přehlédnutelné, a uvědomuje si, jak dalece jí manžel chybí, kolik zastal práce a jak je na vše nyní sama. Následkem jednání nstržm. J. U. došlo k naprosto zásadnímu a nevratnému zpretrhání dosud pevného a silného rodinného vztahu mezi usmrceným a žalobkyní. Uvedený zásah do rodinných poměrů způsobil žadatele traumatizující duševní útrapy, které mají trvalý charakter, byla vystavena enormnímu stresu a smutku a prožívá obavy o budoucnost. Žalobkyně jako žena na vrcholu produktivního věku, nenávratně ztratila perspektivu spokojeného života, manželství a do budoucna též zabezpečeného kvalitního stáří.

29. Požadovala proto náhradu újmy ve smyslu § 2959 občanského zákoníku. Současně odkázala na § 2914 občanského zákoníku, dle něhož ten, kdo při své činnosti použije zmocněnce, zaměstnance nebo jiného pomocníka, nahradí škodu jím způsobenou stejně, jako by ji způsobil sám. Odkázala též na rozhodovací praxi Ústavního soudu (např. ve věcech sp. zn. II. ÚS 517/99 a Pl. ÚS 16/04), dle které občanský zákoník dává podmínky pro uplatnění finanční satisfakce za újmu spočívající v zásahu do osobnostních práv v důsledku smrti blízké osoby. S ohledem na tyto skutečnosti je žalobkyně přesvědčena, že v důsledku uvedené dopravní nehody došlo k citelnému zásahu do jejího rodinného života a soukromí, tedy do jejích absolutních osobnostních práv, a uplatňuje proto nárok na nemateriální újmu jako součást škody, která jí byla způsobena. Výši nároku odůvodnila s přihlédnutím k dosavadní judikatuře.
30. V souladu s § 178 odst. 1 a 2 písm. a) zákona o služebním poměru bylo podáním žádosti zahájeno řízení ve věcech služebního poměru ve věci nároku na náhradu nemajetkové a majetkové újmy, které měly být žalobkyni způsobeny v souvislosti s předmětnou dopravní nehodou.
31. Dopisem ze dne 2. 11. 2016 ekonomický ředitel Krajského ředitelství policie Královéhradeckého kraje žalobkyni odpověděl tak, že odpovědnost Policie České republiky za škodu je komplexně upravena zákonem o služebním poměru a v § 106 tohoto zákona je taxativní výčet náhrad poskytovaných po úmrtí příslušníka. V souladu s touto platnou právní úpravou bylo žalobkyni dne 9. 3. 2015 dle § 109 zákona o služebním poměru poskytnuto zálohové jednorázové odškodnění ve výši 200 000 Kč a od ledna 2015 jí byla v souladu s § 108 zákona o služebním poměru poskytována měsíční zálohová náhrada na výživu ve výši 4 000 Kč.
32. Žalobou ze dne 26. 11. 2018, vedenou u Okresního soudu v Hradci Králové pod sp. zn. 18 C 88/2019, se žalobkyně společně se svou dcerou a synem domáhala po České republice – Krajském ředitelství policie Královéhradeckého kraje náhrady nemajetkové újmy za ztížení společenského uplatnění, pro sebe požadovala plnění ve výši 1 143 934 Kč

spolu se zákonným úrokem z prodlení z této částky od 7. 11. 2016 do zaplacení. Usnesením Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 6. 9. 2019, č. j. 18 C 88/2019-107, potvrzeným usnesením Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 26. 11. 2019, č. j. 19 Co 418/2019-148, bylo toto řízení zastaveno s tím, že po právní moci usnesení bude věc postoupena Policii České republiky – Krajskému ředitelství policie Královéhradeckého kraje. Toto rozhodnutí nabylo právní moci dne 13. 12. 2019.

33. Přípisem náměstka ředitele Krajského ředitelství policie Královéhradeckého kraje pro ekonomiku ze dne 7. 1. 2020 byla žalobkyně informována o možnosti seznámit se se správním spisem před vydáním rozhodnutí. Toho využila žalobkyně a její zástupce, dne 30. 1. 2020 nahlédli do správního spisu a seznámili se s jeho obsahem. Současně zástupce žalobkyně uvedl, že žalobkyně na náhradu nemajetkové újmy požaduje částku ve výši 1 143 934 Kč, jak je specifikováno v žalobě ze dne 26. 11. 2018, která vychází ze znaleckého posudku znalce doc. MUDr. J. H., CSc. ze dne 22. 9. 2017. Dále žalobkyně uvedla, že požaduje náhradu za vypracování znaleckého posudku. Dne 26. 2. 2020 se žalobkyně při nahlédnutí do spisu před vydáním rozhodnutí opětovně seznámila s obsahem správního spisu. Dne 27. 2. 2020 se opětovně se správním spisem seznámil zástupce žalobkyně, žádné námítky nevznely, doplnění spisového materiálu nenavrhoval.
34. Dne 3. 3. 2020 vydal správní orgán prvního stupně rozhodnutí č. j. KRPH-54086-34/ČJ-2019-500VO, kterým bylo zastaveno řízení ve věci žádosti žalobkyně o náhradu za ztížení společenského uplatnění ve výši 1 143 934 Kč. Stejným rozhodnutím bylo zastaveno řízení ve věci žádosti žalobkyně o majetkovou újmu ve výši 96 155 Kč a o nemajetkovou újmu ve výši 1 856 066 Kč, neboť žalobkyně vzala svou žádost zpět.
35. K odvolání žalobkyně bylo dne 10. 6. 2020 rozhodnutí správního orgánu prvního stupně rozhodnutím žalovaného, č. j. KRPJH-54086-50/ČJ-2019-0500KR, potvrzeno a odvolání žalobkyně zamítnuto. V odůvodnění žalovaný mj. uvedl, že odškodnění nároků pozůstalých vzniklých v důsledku smrtelného služebního úrazu příslušníka Policie České republiky je komplexně upraveno zákonem o služebním poměru, a to v § 106 a následujících. Zde jsou rovněž stanoveny podmínky nutné pro poskytnutí odškodnění. Žalobkyně podle správních orgánů splnila podmínky pro odškodnění, proto jí bylo přiznáno jednorázové odškodnění pozůstalých ve výši 250 277 Kč, náhrada nákladů na výživu pozůstalých ke dni 31. 8. 2019 ve výši 323 948 Kč a náhrada přiměřených nákladů spojených s pohřbem ve výši 29 500 Kč. Dále žalovaný uvedl, že v českém právním řádu je upravena nemajetková újma pro nároky z občanskoprávních vztahů v občanském zákoníku, pro nároky vyplývající z pracovněprávních vztahů v zákoníku práce a pro nároky vyplývající ze služebního poměru v zákoně o služebním poměru. Je pravdou, že právní úprava v jednotlivých předpisech je odlišná, i zákoník práce hovoří při odškodňování přímo o nemajetkové újmě (na rozdíl od zákona o služebním poměru), je však nutné uvést, že celý zákon o služebním poměru je koncipován s ohledem na typ vztahů, které upravuje (mezi příslušníkem bezpečnostního sboru a bezpečnostním sborem), zcela odlišně, když na jedné straně příslušníkům ukládá výraznější povinnosti v rámci služebního poměru, které na straně druhé vyvažuje výhodami (jako je např. nárok na ozdravný pobyt, delší dovolená, výsluhové nároky). Uvedl, že žalobkyně žádala náhradu nemajetkové újmy dle ustanovení § 2956 a násl. občanského zákoníku (zejména dle § 2959), a to podle znaleckého posudku doc. MUDr. J. H., CSc., který nemajetkovou újmu vyhodnotil jako náhradu za ztížení společenského uplatnění. V této souvislosti zdůraznil, že právní úprava náhrady za ublížení na zdraví je v českém právním řádu

vázána na přímé jednání škůdce (nebo osob, za které škůdce odpovídá), kterým bylo zasaženo do osobní integrity poškozeného – musí tedy jít o přímou příčinnou souvislost mezi jednáním škůdce a poškozením zdraví poškozeného. Tato příčinná souvislost v případě pozůstalých chybí, z tohoto důvodu český právní řád nepřipouští odškodnění pozůstalých stanovením bolestného a ztížení společenského uplatnění tak, jak je to upraveno v případě přímých poškozených negativní událostí (jedná se o nepřímou – sekundární příčinnou souvislost). Závěrem uvedl, že řízení o žádosti žalobkyně bylo nutné zastavit z důvodu zjevné nepřipustnosti této žádosti, neboť nemajetková újma v částce 250 277 Kč jí již byla rozhodnutím služebního funkcionáře přiznána pravomocným rozhodnutím (služební funkcionář by tak o výši nemajetkové újmy rozhodoval dvakrát v téže věci) a nad již přiznanou částku nelze ze zákona nemajetkovou újmu přiznat. S ohledem na platnou právní úpravu nemajetkové újmy v českém právním řádu pak nelze požadavek žalobkyně přiznat ani jako bolestné a ztížení společenského uplatnění. Ohledně náhrady nákladů za vypracování znaleckého posudku uvedl, že jde o náklady účastníka řízení, které si podle § 177 odst. 1 zákona o služebním poměru nese účastník sám, jak vyplývá i z rozhodnutí Nejvyššího správního soudu č. j. 6 As 62/2014-69.

B. Právní závěry

36. Na tomto místě soud předepisuje, že po přezkoumání skutkového a právního stavu a po prostudování obsahu předloženého správního spisu dospěl k závěru, že **žaloba není důvodná**.
37. Podle § 2959 občanského zákoníku: *„Při usmrcení nebo zvlášť závažném ublížení na zdraví odčiní škůdce duševní útrapy manželů, rodičů, dětí nebo jiné osobě blízké peněžitou náhradou vyvažující plně jejich utrpení. Nelze-li výši náhrady takto určit, stanoví se podle zásad slušnosti.“*
38. Podle § 106 zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: *„Zemře-li příslušník následkem služebního úrazu nebo nemoci z povolání, mají pozůstalí po příslušníkovi nárok na a) náhradu účelně vynaložených nákladů spojených s léčením, b) náhradu přiměřených nákladů spojených s pohřbem, c) náhradu nákladů na výživu pozůstalých, d) jednorázové odškodnění pozůstalých, e) náhradu věcné škody.“*
39. Podle odst. 107 odst. 1 zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: *„Náhrada účelně vynaložených nákladů spojených s léčením a náhrada nákladů spojených s pohřbem se poskytne osobě, která tyto náklady vynaložila. Od přiměřených nákladů spojených s pohřbem se odečte pohřebné poskytnuté podle zvláštního právního předpisu.“* Podle odst. 2 téhož ustanovení: *„Náhrada přiměřených nákladů spojených s pohřbem obsahuje výdaje účtované za pohřeb, hřbitovní poplatky, jednu třetinu obvyklých výdajů na smuteční ošacení člena rodiny, cestovní výlohy, výdaje na úpravu hrobu a na zřízení pomníku nebo desky; výdaje na zřízení pomníku nebo desky se hradí až do výše 20 000 Kč.“*
40. Podle odst. 108 zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů: *„Náhrada nákladů na výživu pozůstalých se poskytuje členům rodiny, kterým byl příslušník povinen poskytovat výživu, a to po dobu, po kterou by tuto povinnost měl, nejdéle do 65 let jeho věku. Při výpočtu náhrady se vychází z průměrného služebního příjmu příslušníka. Výše náhrady činí 50 % průměrného služebního příjmu, jestliže měl povinnost vyživovat 1 osobu, a 80 %, jestliže měl povinnost vyživovat více osob. Náhrada nákladů na výživu pozůstalých se*

poskytuje členům rodiny jen v případě, že není uhrazena vdovským (vdoveckým) a sirotčím důchodem poskytovaným z téhož důvodu.“

41. Podle odst. 109 zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů ve znění k 29. 12. 2014: *„Jednorázové odškodnění pozůstalých se poskytne pozůstalému manželovi příslušníka a nezaopatřenému dítěti, a to každému ve výši 200 000 Kč, a každému rodiči příslušníka, jestliže s ním žil v domácnosti, ve výši 100 000 Kč.“*
42. Podle odst. 2 téhož ustanovení: *„Jednorázové odškodnění pozůstalých se každoročně zvyšuje poměrně k navýšení průměrné nominální měsíční mzdy fyzických osob v nepodnikatelské sféře dosažené podle zveřejněných údajů Českého statistického úřadu za předminulý kalendářní rok.“*
43. Pro posouzení žaloby je rozhodné, zda právní úprava obsažená v § 98 až § 111 zákona o služebním poměru je komplexní úpravou náhrady škody, resp. odpovědnosti bezpečnostního sboru za újmu způsobenou příslušníkovi porušením právní povinnosti při výkonu služby, v přímé souvislosti s ním nebo pro výkon služby. Pokud ano, uplatní se pro odškodnění pozůstalých tato úprava a nikoliv úprava obsažená v občanském zákoníku.
44. Soud vycházel především z toho, že zákon o služebním poměru podle § 1 odst. 1 upravuje právní poměry fyzických osob, které vykonávají službu, jejich odměňování, řízení ve věcech služebního poměru a organizační věci služby. Bezpečnostním sborem se přitom rozumí též Policie České republiky. Podle § 2 odst. 1 zákona o služebním poměru ve věcech služebního poměru příslušníků v zásadě jedná a rozhoduje jménem státu ředitel bezpečnostního sboru.
45. K jednání a rozhodnutí o nároku pozůstalých na náhradu nemajetkové újmy – odškodnění duševních útrap pozůstalých – vzniklé v důsledku úmrtí příslušníka bezpečnostního sboru při výkonu služby je v souladu s usnesením Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 6. 9. 2019, č. j. 18 C 88/2019-107, příslušný správní orgán. Zde je s odkazem na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 10. 2003, č. j. 6 As 29/2003-97, rovněž uvedeno, že věci vyplývající ze služebního poměru příslušníků Policie České republiky nejsou věcmi pracovními, ani je nelze pro jejich povahu považovat za věci soukromoprávní. Služební poměr je charakterizován jako institut veřejného práva, a je považován za právní poměr státně zaměstnanecký.
46. Závěry Okresního soudu v Hradci Králové potvrdil i Krajský soud v Hradci Králové v usnesení ze dne 26. 11. 2019, č. j. 19 Co 418/2019-148. Zdůraznil, že *„zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů obsahuje komplexní úpravu odpovědnosti bezpečnostního sboru za újmu způsobenou jeho příslušníkovi, a to včetně nároků pozůstalých osob (srov. § 106 a násl. zákona č. 361/2003 Sb.).“* Významné je, že krajský soud v uvedeném usnesení vyšel z výkladu dané problematiky podaného v usnesení zvláštního senátu zřízeného podle zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů, č. j. Konf 11/2018-16 ze dne 15. 1. 2019, uveřejněného ve Sbírce rozhodnutí Nejvyššího správního soudu pod publ. č. 3874/2019. Zde je v odst. 28 mj. uvedeno: *„Zákon o služebním poměru obsahuje v § 98 a násl. komplexní úpravu náhrady škody způsobené ozbrojeným sborem jeho příslušníku, a to včetně škody vzniklé porušením právní povinnosti při výkonu služby a v přímé souvislosti s ním (§ 98 odst. 1 zákona o služebním poměru), tj. též při rozhodování v řízení o služebním poměru.“* Odstavec 31 téhož usnesení pak uvádí: *„Zvláštní senát si je vědom i takového výkladu zákona o služebním poměru, podle*

kterého nároky poškozených příslušníků ozbrojených sborů nemusí být v důsledku absence právního základu v zákoně o služebním poměru odškodněny, avšak bude již na posouzení příslušných služebních funkcionářů, případně následně správních soudů, zda skutečně specifika služebního poměru umožňují některá práva příslušníků ozbrojeného sboru omezit.“

47. Opomenout nelze ani usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2020, sp. zn. 21 Cdo 1261/2020, který zamítl dovolání žalobkyně, její dcery a jejího syna proti usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 26. 11. 2019, č. j. 19 Co 418/2019-148. Nejvyšší soud uvedl, že zákon o služebním poměru obsahuje v „části sedmé, Hlavě III pod marginální rubrikou „Odpovědnost bezpečnostního sboru za škodu“ komplexní úpravu odpovědnosti za újmu. Ustanovení § 100 cit. zákona potom upravuje odpovědnost bezpečnostního sboru za škodu způsobenou příslušníkovi (pozůstalým příslušníka) služebním úrazem (poškozením zdraví nebo smrtí příslušníka úrazem při výkonu služby nebo v přímé souvislosti s ním anebo pro výkon služby – srov. § 90 odst. 1 cit. zákona); druhy náhrad, které je bezpečnostní sbor povinen poskytnout pozůstalým příslušníka v případě, že příslušník v důsledku služebního úrazu zemře, stanoví ustanovení § 106 až 110 cit. zákona.“ Usnesení bylo vydáno až po obou rozhodnutích správních orgánů v této věci a po jejich napadení správní žalobou. Potvrdilo přitom správnost postupu a závěrů jak Okresního soudu v Hradci Králové a Krajského soudu v Hradci Králové v občanskoprávním řízení (viz výše), tak i správních orgánů v této věci.
48. Z výše uvedeného plyne závěr, že správní orgány postupovaly správně, pokud nároky žalobkyně ve správním řízení posuzovaly podle příslušných ustanovení zákona o služebním poměru, nikoliv podle občanského zákoníku.
49. Lze souhlasit s argumentem žalobkyně, že v určitých případech může dojít k dělení poškozených do dvou kategorií - příbuzných osob usmrčených při dopravní nehodě policejního vozu a příbuzných osob usmrčených při dopravní nehodě tzv. civilního vozidla. Toto však podle zdejšího soudu přirozeně odpovídá právě charakteru komplexní úpravy zákona o služebním poměru. Není přitom ale automatické, že pozůstalí po příslušníkovi bezpečnostního sboru jsou vždy v horším postavení, konkrétní porovnání výše finančního odškodnění se totiž bude lišit případ od případu. Je ale nutné přihlídnout ke specifiku zákona o služebním poměru, který povinnosti příslušníka bezpečnostního sboru vyvažuje některými výhodami, např. nárokem na ozdravný pobyt, delší dovolenou, výsluhovými nároky, atd., jak uvedl žalovaný ve svém vyjádření. Uvedené odpovídá i na argument žalobkyně, která poukázala na to, že podle usnesení Krajského soudu v Hradci Králové dne 26. 11. 2019, č. j. 19 Co 418/2019-148, správní orgány, případně při posuzování důvodnosti žalobou uplatněných nároků nemohou vystačit s jednoduchou úvahou, že nárok žalobkyně je neopodstatněný, protože je zákon o služebním poměru neupravuje.
50. Žalobkyně rovněž namítla, že s definitivním stanoviskem žalovaného, že její útrapy nemají být odškodněny, byla konfrontována až 11. 6. 2020. K tomu soud ze spisového materiálu zjistil, že žádost žalobkyně o přiznání nároku na náhradu nemajetkové újmy a nároku na náhradu majetkové újmy ke správnímu orgánu byla podána dne 7. 10. 2016. Dne 2. 11. 2016 jí přitom bylo ekonomickým ředitelem Krajského ředitelství policie Královéhradeckého kraje sděleno, že v souladu s platnou právní úpravou jí bylo dne 9. 3. 2015 dle § 109 zákona o služebním poměru poskytnuto zálohové jednorázové odškodnění ve výši 200 000 Kč a od ledna 2015 jí byla v souladu s § 108 zákona o služebním poměru poskytována měsíční zálohová náhrada na výživu ve výši 4 000 Kč.

51. Žalobkyně také argumentovala, že je zákonnou povinností provozovatelů motorových vozidel mít pro případ způsobení škody provozem na pozemních komunikacích svá vozidla řádně pojištěna tzv. povinným ručením a případné plnění jí uplatňovaného titulu by tedy vynakládala pojišťovna. K tomu soud uvádí, že není na zdejším soudu, aby posuzoval, zda žalovaný měl vozidlo povinným ručením pojištěno, či nikoliv. Navíc otázka, zda vozidlo je pojištěno, a určení konkrétní výše odškodnění podle platné právní úpravy obsažené v zákoně o služebním poměru jsou dvě odlišné otázky a sjednané povinné ručení nemá vliv na konečnou výši přiznané částky podle zákona o služebním poměru. Pokud se žalobkyně domnívá, že má nárok na plnění ze strany pojišťovny, musí se obrátit na ni. Ze správního spisu soud zjistil, jak ostatně uvedl již žalovaný, že žalovaný informoval právního zástupce žalobkyně o možnosti uplatnit nároky přímo u České podnikatelské pojišťovny, a. s. s uvedením údajů o pojistné smlouvě, leč žalobkyně se na pojišťovnu neobrátila a trvala na projednání věci v občanskoprávním řízení u okresního soudu.
52. Závěrem soud uvádí, že správní orgány rozhodovaly o nároku žalobkyně na náhradu za ztížení společenského uplatnění, neboť žalobkyně žádala odškodnění podle znaleckého posudku doc. MUDr. J. H., CSc., který nemajetkovou újmu vyhodnotil jako náhradu za ztížení společenského uplatnění. I kdyby ale nárok žalobkyně byl posouzen jako žádost o náhradu nemajetkové újmy, stále platí, že jednorázové odškodnění bylo žalobkyni přiznáno v souladu se zákonem o služebním poměru, který obsahuje komplexní úpravu odškodnění pozůstalých po příslušníkovi bezpečnostních sborů zemřelém následkem služebního úrazu. Soud tedy uzavírá, že správní orgány vyhodnotily žádost žalobkyně správně, pokud jí uplatňovaný nárok podle občanského zákoníku neuznaly a postupovaly podle právní úpravy obsažené v zákoně o služebním poměru.

V. Náklady řízení

53. O náhradě nákladů řízení bylo rozhodnuto podle § 60 odst. 1 s. ř. s., kdy by na náhradu nákladů řízení měl právo žalovaný, jenž měl ve věci plný úspěch. Žalovanému však žádné náklady řízení nad rámec běžné úřední činnosti nevznikly, ani nepožadoval jakoukoli jejich náhradu, proto nebyla náhrada nákladů žádnému z účastníků řízení přiznána (výrok II. tohoto rozsudku).

Poučení

Toto rozhodnutí nabývá právní moci dnem doručení účastníkům (§ 54 odst. 5 s. ř. s.).

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejblíže následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje,

v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

Hradec Králové 29. června 2021

JUDr. Jan Rutsch v. r.
předseda senátu